

Stensättaren

Fyrtio år i branschen och inne på sin fjärde hammare. Så sammanfattar Mikael "Micke" Karlsson sin yrkeskarriär som stensättare. Det senaste året har han lagt 2 000 kvadrat gatsten på Riddarholmen.

TEXT PETER WILLEBRAND FOTO ANNA RUT FRIDHOLM

Micke Karlsson minns sitt första stora stenjobb. – Det var 1980, jag var 18 år och hade just gått ut från bygg- och anläggning. Ett stort nytt bostadsområde skulle byggas i Enskededalen i södra Stockholm, och det skulle bli en del sten. Det skulle bland annat resas en stenvägg. Man kallade in en gammal gubbe som kunde hantverket, och jag fick börja jobba med honom, säger han.

Under 70-talet dominerade asfalt de stora bostadsprojekten runt om i Stockholm. Men i början av 80-talet började natursten i markbeläggningar komma tillbaka.

– Användandet av sten ökade stadigt under 80-talet. Från 90-talet och framåt blev det ganska vanligt med stenprojekt och de senaste tio åren har det varit väldigt mycket, inte minst hos privatpersoner på finare adresser, säger Micke.

Han har jobbat med alla typer av material och beläggningar, och är ofta underentreprenör i stora projekt via sin egen firma.

– Jag har till exempel lagt stenen vid Greta Garbos torg på Södermalm och Lumaparken i Hammarby sjöstad.

Vi blickar ut över cirka 2 000 kvadrat gatsten vid den så kallade "järnvägshyllan" på Riddarholmens östra sida som Micke Karlsson och hans medarbetare har lagt under det senaste året.

– Den här typen av jobb tillhör undantagen, det kan gå något år mellan dem. Men utslaget på alla år lägger jag nog i alla fall några hundra kvadrat gatsten varje år.

– Det har blivit allt populärare att använda både smågatsten och storgatsten i till exempel friser eller mindre ytor tillsammans med andra material. Det lyfter både funktion och utseende.

Gatstenen på järnvägshyllan består av av både återanvänd och nyproducerad sten. Cirka 25 procent är nyproducerad.

– Den gamla handhuggna stenen är bäst. Det kan vara lite svårare att få ihop fogarna med den nya och släta stenen.

Den nya beläggningen på järnvägshyllan är det första besökare som kommer från Gamla stan möter. Platsen har en nyckelfunktion för att öka flödet och göra Riddarholmen mer tillgänglig för allmänheten. Det ska kännas inbjudande. Vissa delar av beläggningen är lagd i ett vackert, iögonfallande bågmönster, en utmaning även för den skickligaste av stensättare.

– Jag var tveksam till den idén från början, men så här i efter-

hand måste jag säga att det blev skitsnyggt. Det var en bra idé av arkitekterna, även om det tog lite tid.

Eстетisk utmaning eller inte; de flesta som ser en stensättare i arbete inser snabbt att det är ett slitigt yrke.

– Det är klart att det är slitigt, men vad ska jag säga om det? Jag vet ju inget annat. Många som börjar jobba hos mig blir ofta helt färdiga efter ett par dagar, trots att de tränat på gym i flera år. Men jobbar man med det här ett tag så utvecklar man förstås just de muskler som behövs för att klara jobbet.

Micke har genom åren lärt upp en rad stensättare. Många av dem har gått vidare och startat eget, precis som han själv gjorde.

– Den förra jobbade jag med i tio år innan han startade eget, och den kille som jag arbetar med nu ska gå vidare till en större firma efter par år, säger han.

Stenprofessorn Kurt Johansson står bredvid och lyssnar på vårt samtal. Han frågar Micke om han står på knä eller upprätt när han sätter sten. Det senare alternativet ger en större räckvidd, samtidigt som kroppsställningen kan bli mer krävande.

– Jag står på knä, det har jag alltid gjort. De som står får ju böja sig upp och ner mycket mer, det borde vara jobbigare för ryggen och man får ju allt blod i skallen, säger Micke.

Det faktum att han inte ådragit sig några större fysiska krämpor genom åren talar för att han valt en teknik som passar honom.

– Det enda problem jag har fått är hörseln, säger han.

Inte heller det är ovanligt efter 40 år som stensättare.

– Men det handlar nog mer om hur det var förr. När jag började hade vi aldrig hörselskydd, det släpade efter. Hjälmtyngd förekom inte, och skyddsmask var heller inte aktuellt när man kapade bitar så att dammet yrde.

Vilket är din favoritsten efter alla år?

– Den svenska, särskilt den gamla. Då kan man i alla fall inte skylla på stenen om man misslyckas. En kinesisk kantsten har som jämförelse inte en jämn sida någonstans, och är svår att sätta rak. Du kan heller inte hugga den på samma sätt som en svensk sten, den är mycket mer porös. ■

Micke Karlsson på "järnvägshyllan", där han har lagt gatsten i både raka linjer och i bågform. "Jag var tveksam till den idén från början, men så här i efterhand måste jag säga att det blev skitsnyggt."

